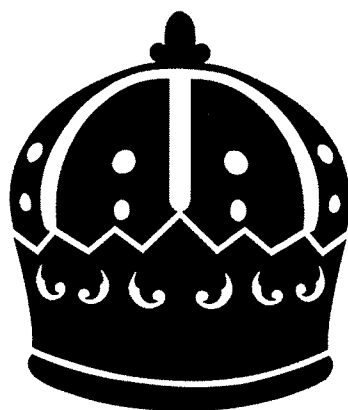

BOCSKAI MÚZEUM

HAJDÚSZOBOSZLÓ

Szakmai beszámoló
a Bocskai István Múzeum
2025. évi munkájáról

Beszámoló a Bocskai István Múzeum 2025. évi tevékenységéről

Bevezető

A Bocskai István Múzeum 2025. évi tevékenységét ismertető beszámoló Hajdúszoboszló Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2026. márciusi ülésére készült.

Beszámoló

1. Fenntartás, személyi feltételek

A Bocskai István Múzeum engedélyezett létszáma 2025-ben hat fő volt. A munkaállomány 1 fő múzeumigazgatóból, 2 fő muzeológusból, 1 fő közművelődési szakemberből, 2 fő pénztáros-teremőrből állt. A fenntartó önkormányzat 2025. január 31-ével Nagy Istvánt bízta meg a vezetői feladatok ellátásával. A megüresedett muzeológusi álláshelyre Papp Anna Ágnes lett felvéve. Ez a létszám azonban – elsősorban a kiállítások üzemeltetése szempontjából – nem bizonyult elegendőnek, ezért különböző forrásokból származó kiegészítéseket kellett alkalmazni. Az egyik ezek közül a hosszabb távú közfoglalkoztatás volt. 2025. év folyamán három közfoglalkoztatási program valósult meg, ezekben a múzeum 2-2 fő teljes munkaidős közfoglalkoztatott alkalmazására kapott lehetőséget. A két intézményi takarító és kisegítő álláshelye egész évben fel volt töltve. A közfoglalkoztatás mellett az állandó munkaállomány kiegészítését szolgálták ebben az évben is az „eseti munkaszerződések”. Emellett a múzeum még igénybe vette a kormányhivatal munkaügyi osztálya által meghirdetett nyári diákmunka elnevezésű bértámogatási lehetőségét is. Így a nem rendszeresített álláshelyre alkalmazott kisegítő dolgozók száma a nyári szezon időszakában megnőtt, mivel ekkor a múzeum is hosszabbított nyitva tartással, napi 12 órában várta a látogatókat. Ebben az időszakban részmunkaidőben, napi 4 órában 5 főt alkalmazott a múzeum teremőrként. A nyaranta ideiglenesen, 1-2 hónapos időtartamban foglalkoztatott munkavállalók tehát a múzeum üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat látták el.

2. Gazdálkodás

A Bocskai István Múzeum Hajdúszoboszló Város Önkormányzatának költségvetési szerve. Önállóan működik, pénzügyi feladatait a Hajdúszoboszlói Gazdasági Szolgáltató Intézmény látja el.

2025-ben a múzeum költségvetésében a támogatási bevétel 84,5 M Ft volt. Ebből az állami költségvetési támogatás 17,3 M Ft-ot tett ki, míg a fenntartó szervtől kapott támogatás 60,7 M Ft-ot, amiért ezúton is köszönet illeti az önkormányzatot! A tárgyévre áthozott és felhasznált kötelezettségvállalással terhelt pénzmaradvány 9,8 M Ft volt, ami a 2024-ben elnyert pályázati támogatásokhoz kapcsolódott. 2025-ben az intézmény 1,4 M Ft pályázati támogatást nyert el a Nemzeti Kulturális Alaptól a hajdúszoboszlói gyógyvíz feltárását bemutató időszak kiállítás megvalósítására, valamint tűzoltó szerkocsi műtárgy restaurálására. Emellett az intézmény a város kulturális pályázatán is részt vett az immár szokásossá vált Hajdú őrjárat megrendezése céljából, ami a Hajdúszoboszlói Nyár programsorozatba illeszkedett. 2025-ben az intézmény működési bevétele 10,4 M Ft volt. A belépőjegyek díjai mellett fontos bevételt jelentettek a múzeumpedagógiai foglalkozások, illetve a múzeumi bolt eladásai. A kiadások közül a legjelentősebb tételeket a személyi juttatások (43,8 M Ft), valamint a dologi kiadások (31,0 M Ft) jelentették.

3. Tárgyi feltételek

A múzeum használatában lévő épületek állománya még 2023 őszén bővült egy felújított, a Kossuth utca 9. szám alatti ingatlannal. Így a Bocskai István Múzeum kezelésében jelenleg is öt épület található, ebből négy épületben vannak kiállítások. Látogatóink az épületekben nyolc állandó kiállítást tekinthetnek meg.

A fenntartó önkormányzat által biztosított felújítási keretből készült el a Bocskai u. 14. sz. épület lapostető-szigetelésének javítása. A javítás előtt az esővíz beszivárgott az épület belterébe, és leáztatta azt. A javítást követően ez a probléma megszűnt.

A 2025. júliusi vihar a múzeumban is okozott kárt. Leginkább a Bocskai utca 21. épület tetőzete rongálódott meg, a vihar ugyanis több palát összetört vagy levert, valamint a bádorgborítás is károsodott az előtetőkön. A Bocskai utca 14. udvarán a lucfenyő gyökerestől kifordult a földből, rádőlt a Kossuth utcai tornateremmel közös kerítésre és kidöntötte azt. Az udvaron álló hársfákról az ágak félig törtek le, az épület tetőzetét veszélyeztetve. A Kossuth utca 9. épület nagykapuját az erős szél deformálta. A károkat sikerült felszámolni, a balesetveszélyt pedig elhárítani a Hajdúszoboszlói Városgazdálkodási Nonprofit Zrt., a HGSZI és az önkormányzat munkatársainak segítségével és anyagi támogatásával, akiket ezúton is köszönet illeti a hathatós közreműködésért.

A Bocskai utca 21. épületben a fűtés okozott problémát, mivel három darab régi, még első generációs konvektor elromlott, javíthatatlanná vált, ezért ezeknek cseréje halaszthatatlanná vált,

amit saját költségvetési forrásból kellett megoldanunk. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy ez az épület erősen felújításra szorul. Az ingatlanon évtizedekre visszamenően elmaradt a nagyobb felújítás, csupán az aktuálisan jelentkező hibák kezelése történt meg. A szélesebb körű karbantartása miatt pedig az épület állaga leromlott, a fűtési rendszere is korszerűtlen. Leginkább a tetőzet és a esőcsatornák cseréjére van szükség.

4. Szakfeladatok ellátása

A múzeumok szakmai feladatait az 1997. évi XCL. törvény rendelkezései határozzák meg. Eszerint a múzeumok feladata a gyűjtőkörükbe tartozó, gyűjtőhelyükről származó műtárgyak és dokumentumok gyűjtése, őrzése, feldolgozása, kiállításon való bemutatása, a gyűjtemények gondozása. 2025-ben a múzeum gyarapodási tendenciája többségében csak néhány tárgyat és/vagy dokumentumot tartalmazó ajándékozási aktust könyvelhetett el. Míg az 2024-es évben több hagyatéki anyag is bekerült a gyűjteménybe, 2025-ben ez elmaradt, ezért az éves gyarapodás sem volt olyan nagyléptékű. Néprajzi gyarapodásban a textilek voltak többségben (összesen 31 darab), kiemelve a debreceni Vértessy család egyik tagjának, Vértesi Nagy Róza esküvői alsóruházatát az 1930-as évekből, valamint ugyanebből az időszakból egy teljes magyaros ruhaszettet Kabáról. A történeti gyűjtemény főleg dokumentumokkal bővült, úgy mint Fekete Borbálához és Vincze Ferenc volt jegyző munkásságához köthető anyagok. A 2023-ban elhunyt Bieliczkyne Buzás Éva irodalmi, zenetörténeti, életrajzi hagyatéka az örökösök jóvoltából a múzeumhoz került. A segédgyűjtemények közül az eredeti fényképek gyűjteménye gyarapodott több helytörténeti vonatkozású fényképpel és képeslappal; ajándékozás és tudatos vásárlás egyaránt történt.

Az újonnan gyűjteménybe került műtárgyak, dokumentumok múzeumi leltárkönyvekbe történő felvételét az intézmény muzeológusai folyamatosan végzik a muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002.(X.4.) NKÖM rendelet előírásainak megfelelően. Mindezek mellett kutatások is folynak az intézményben, ami a kiállítások létrehozását is megelőzi. Az ilyen kutatásokra alapozva valósult meg a centenáriumi gyógyvízkiállítás is 2025. június végén.

Ugyancsak fontos feladat a műtárgyvédelem. Január-februárban, valamint május-júniusban az új kiállításokba került tárgyak megtisztítása, bizonyos esetekben restaurálása zajlott. Hasonlóan lényeges a megfelelő környezeti tényezők, elsősorban a hőmérséklet és a páratartalom biztosítása a műtárgyak számára. A fűtési szezonban a műtárgyak biztonságos tárolásához elengedhetetlen a minimum 15-18 C°-os állandó hőmérséklet. A 15 C° (harmatpont) alatti hőmérséklet hatására a levegőben lévő víz kicsapódik a polcokra, műtárgyakra, dokumentumokra, így azok károsodhatnak:

a papír alapú tárgyak, dokumentumok hullámosodhatnak, az információtartalmuk károsodhat, olvashatatlaná válhat, a szerves alapú műtárgyakon és dokumentumokon meglepedhetnek a penészgombák telepei. Utóbbi veszélynek leginkább a fa alapú műtárgyak vannak kitéve; a Bocskai István Múzeum gyűjteményében pedig a papír mellett ez a legnagyobb arányban jelen lévő műtárgyalkotó anyag (néprajzi tárgyak alakjában). Az elavult konvektorok rendszeresen meghibásodtak, illetve több konvektor is teljesen tönkrement, ezért volt rendkívül fontos az elromlott konvektorok cseréje, amit azt fentebb leírtam.

Az állandó kiállítások bemutatása mellett természetesen időszaki kiállításokat is szervezett a múzeum. 2025. márciusában nyílt meg *Az agyag lelke. Kepes Ágnes keramikus élete és művészete* című időszaki kiállításunk. A megnyitóbeszédét Pusztai Zsolt, a Turi Fazekas Múzeum igazgatója mondta el. Ezzel a kiállítással Kepes Ágnesre születésének 110. és halálának 50. évfordulója alkalmából emlékeztünk meg. Kepes országosan ismert, és az 1960-1970-es években rendkívül népszerű hajdúszoboszlói keramikusművész volt. A kiállításnak – az említett évfordulókon kívül – az is aktualitását adta, hogy a művész lánya 2024 tavaszán adományozott a Bocskai István Múzeumnak egy komoly kollekciót az édesanya által készített kerámiákból, festményekből, a róla készült fotókból. A tárgyak egy része sérülten került a gyűjteménybe, ezért volt szükség azok restaurálására. A kiállításban a hajdúszoboszlói alkotóművész életművének bemutatásával a helyi identitás erősítése volt a célunk. Emellett az adta a kiállítás jelentőségét, hogy olyan gyűjtemény-együttest tudtunk abban szerepeltetni, ami korábban nem volt látható intézményünkben. Az időszaki kiállításban Kepes Ágnes életének állomásait családi fényképfelvételek, valamint dokumentumok segítségével ismertettük. A múzeum gyűjteményében őrzött műtárgyak révén tártuk a látogatók elé alkotóművészetének két legfontosabb területét: a használati és a díszedények készítését. A kiállított tárgyak között szerepeltek vázái, korsói, padlővázái, amiket geometrikus, figurális vagy virágos-gyümölcsös motívumokkal díszített. Kerámiáinak legszebb darabjai között tartották számon a virág-girlandos vázáit, korsóit, kávékészleteit. Ezek mellett művészi kísérleteit is bemutattuk. Kepes ugyanis kísérletezett szobrászattal, valamint kerámiaképeket is készített. Utóbbiak a hajdúszoboszlói népeletből vett jeleneteket ábrázoltak, a naiv művészekre jellemző szemléletmóddal. A kiállítási szövegek két nyelven készültek, így a Hajdúszoboszlóra látogató külföldi turisták az angol nyelvű szövegek révén ismerhették meg a keramikusművész világát. A megvalósítást az előző évben a Nemzeti Kulturális Alaptól elnyert 800 ezer forintos pályázati támogatás segítette, amit műtárgyak restaurálására és a kiállítási installációra fordítottunk.

Másik időszaki kiállításunk 2025. június végén, a Múzeumok Éjszakáján nyílt meg. Hajdúszoboszló 2025-ben emlékezett meg a gyógyvíz feltárásának 100. évfordulójáról. A Bocskai István Múzeum a városi centenáriumi rendezvénysorozathoz kapcsolódott – többek között – a *Fürdőváros születik. 100 éves a hajdúszoboszlói gyógyvíz* című kiállítással. A gyógyvíz feltárása a kezdőpontja volt annak a hosszú folyamatnak, aminek révén ma már Hajdúszoboszló az Alföld legismertebb fürdővárosa, fő vonzereje a fürdőkomplexum, a város pedig Magyarország egyik legjelentősebb turisztikai célállomása. Kiállításunk a 100 évvel ezelőtti eseményeket eleveníti fel, és emléket állít azoknak, akik részesei voltak a nagy pillanatnak. A kiállítás több tudományág ismeretanyagát összegzi, így a helytörténet, a geológia, a technikatörténet, a kémia és a biológia vonatkozásában is meríthet új információkat a látogató.

A kiállítás részletesen bemutatja 1925. október 26-a eseményeit, amikor 1091 méter mélyről feltört a 73 °C hőmérsékletű termálvíz. A víz szinte azonnal megkapta a helybeliektől a csodaforrás elnevezést. A környékbeli asszonyok ide hozták a mosnivaló ruhát, és azt tapasztalták, hogy mosás közben csökkentek vagy el is múltak a reumás fájdalmaik. Ők voltak, akik először tapasztalták a hévíz gyógyító erejét. Hamar elterjedt a híre, hogy Hajdúszoboszlón csodaforrás tört fel. Külön fejezet mutatja be a hévíz, valamint az azzal együtt feltört földgáz hasznosítását. A kiállítás középpontjában Pávai Vajna Ferenc geológus áll, mivel ő telepítette át a fűrást Hajdúszoboszló közvetlen közelébe. Rajta kívül megemlékezünk Faller Gusztáv bányamérnökről, aki közvetlenül irányította a fűrási munkálatokat, valamint azokról a szoboszlói és az ország más tájairól érkezett munkásokról, akik két brigádban, napi 12 órában dolgoztak 317 napon keresztül a fűráson. Az érdeklődők ezen kívül a kiterjesztett valóság segítségével megismerkedhetnek a gyógyvíz kémiai összetételével, valamint egy virtuális mikroszkóp segítségével fedezhetik fel a víz élővilágát. A kiállítási szövegek ebben az esetben is magyar és angol nyelven készültek. A kiállítás létrejöttét a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A Bocskai Múzeum múzeumpedagógiai kínálatában 18 féle múzeumi foglalkozást ajánlott oktatási intézmények számára 2025-ben. Ezeken a foglalkozásokon több mint kétezer óvodás, általános és középiskolai diák vett részt. Különösen népszerű volt a nemzeti ünnephez kapcsolódó „Rabok legyünk, vagy szabadok” című foglalkozás, aminek során a helytörténeti állandó kiállítás szabadulósobává alakult át. Az őszi folyamán pedig, immár hagyományos módon, a Berettyóújfalui Tankerületi Központ részvételével múzeumpedagógiai tanévnyitót szerveztünk a foglalkozások népszerűsítése érdekében.

Jelentősen bővült a múzeum közművelődési tevékenysége. A Bocskai István Múzeum 2025-ben 58 alkalommal rendezett múzeumi közművelődési programot, ezek egy jelentős része a centenáriumi

rendezvények sorozatához csatlakozott. Közművelődési programjainkon a kiemelt két nagy rendezvényünkkel együtt összesen több mint kétezer résztvevő volt jelen. Ezek mellett a múzeum a hét hat napján biztosítja a kiállításai látogathatóságát, hétköznapiakon kutatószolgálatot biztosít és csoportokat fogad múzeumpedagógiai foglalkozásokra, amelynél 18 különböző témájú foglalkozás közül választhat az érdeklődő és a foglalkozásokat képességek és korosztályok szerint differenciálva kínáljuk a csoportoknak. Két rendezvény kiemelt fontosságú volt intézményünk számára: a Múzeumok Éjszakája, amely június 21-én volt, illetve a SzépFeszt elnevezésű hagyományteremtő céllal létrehozott irodalmi fesztiválunk július közepén.

A Nemzeti Művelődési Intézettel jó munkakapcsolatot ápolunk. 2025-ben került megvalósításra az intézet által biztosított Aszakkör program közül két szakkör, a bútorfestés és a hímzés, amely május végén zárult. Több témakörben valósultak meg a Petőfi Kulturális Ügynökség által ajánlott programok. Ezenkívül saját szervezésben, lakossági igényre tűzzománc szakkör, workshopok, mesterséghóstelepek, grafikai mesterkurzus is szerepelt a múzeum kínálatában, amikkel számos helyi érdeklődőt tudtunk megszólítani.

Az időszaki kiállítóteremben a Múzeumok Éjszakáján nyílt új kiállításunk „100 éves a szoboszlói gyógyvíz” címmel. A múzeum kiemelt figyelmet fordított és egész évben színes programokat biztosított a város centenáriumi programsorozatához. Ezek közül kiemelendők az alábbiak. Január végén a Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtárral közösen városi vetélkedőt szerveztünk. A víz világnapjához kapcsolódva indult a „Játék a vízzel” elnevezésű új múzeumpedagógiai foglalkozásunk, amelyhez a Tudományos Oktatásért Szabó Szabolcs Emlékére Közhasznú Egyesület önkéntes kémiatanára adott szakmai segítséget, hogy hiteles foglalkozásokat tudjunk biztosítani a résztvevőknek. A Múzeumok Éjszakája kiemelt programja volt a gyógyvíz feltörésének pillanata, a kutatófúrások bemutatása. A „Kis kutatók, nagy felfedezők” elnevezésű nyári tábor központi elem volt a 100 éve feltört gyógyvíz. Múzeumunk 2025-ben először csatlakozott a „Kutatók Éjszakája” országos programsorozathoz, amikor egész nap tudományos játszóter, előadások bemutatók várták a látogatókat és a csoportokat a centenáriumi évhez kapcsolódva. Novemberben pedig gazdag programsorozatunk a „Hévízek és fürdők – lehetőségek és korlátok a 20. században” című tudományos konferenciával zárult.

A Szoboszlói Irodalom Háza programjai is sok érdeklődőt vonzottak. A magyar kultúra napján nyílt Szép Ernő verseinek illusztrálása témában rajzpályázatunk kiállítása. Februárban Szép Ernő *Édes* című regényrészletei tarkították a Bálint napi csokikészítő alkalmat. Tavasszal, kapcsolódva a helyi művelődési központ Tavasz Művészeti Napok elnevezésű programsorozatához, „Szoboszlói Irodalmi Szalon” című rendezvényünkön a magyar költészet és a széppróza napjához kapcsolódva

vártuk az érdeklődőket. A programok között szerepelt monodrÁma, könyvbemutató, kerekasztal-beszélgetés. Óvodás csoportok 2025-ben először az anyák napi programjukat az Irodalom Házában töltötték, ahol múzeumpedagógia foglalkozás keretein belül együtt alkothattak szüleikkel. A nyár közepén a SzépFeszt elnevezésű irodalmi fesztivál programjai is az irodalom háza pódiumtermében és az udvaron zajlottak, amelyek elősegítették Szép Ernő életét és munkásságát közelebb hozni, megismertetni az érdeklődőkkel, erősítve az irodalmi kultuszépítést. Az ősZ folyamán, szeptember végén „Zenés mesehét” programsorozatunkkal az óvodás korosztálynak kedveskedtünk helyi, térségi előadóknak biztosítva fellépési lehetőséget. Októberben az „Éva-napok” című rendezvényünk is az irodalom házában zajlott, ahol az adományozóról Bieliczkyne Buzás Éváról emlékeztünk meg.

5. Marketing, látogatottság

Napjainkban nem lehet eléggé hangsúlyozni a marketingmunka szerepét és fontosságát. A kulturális szolgáltatók között is egyre élesebb a verseny a vendégek érdeklődésének elnyerése érdekében, így múzeumunk számára is elengedhetetlenül fontos a hatékony marketingkommunikáció megszervezése és megvalósítása. Intézményünk 2025-ben több mint 2 M Ft-ot költött kommunikációs és marketing célokra. Ebből – elsősorban a rendezvények népszerűsítése érdekében – hagyományos reklámhordozókat (plakát) készítettünk, de folytatódott a szórólapok kihelyezése is a szálláshelyeken, valamint a városnéző kisvonal (dottó) végállomásán. Ezek a szórólapok a múzeum nyári, hosszabb nyitva tartását hirdették elsősorban, de persze a múzeum kiállításaira vonatkozóan is információval szolgáltak a potenciális múzeumlátogatók számára. Emellett újabb hirdetési fórumokat kerestünk, amivel például az osztálykirándulások szervezőit vagy a középiskolásokat kívántuk megszólítani. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy 2025-ben a teljes árú belépőjegyet vásárló látogatók száma 5%-kal, míg a kedvezményes jegyet vásárlóké 24%-kal nőtt 2024-hez képest. A közösségi médiában is állandó a múzeum jelenléte, és látogatóink, illetve a múzeumbarátok folyamatosan információkat kapnak a múzeumi programokról. A hagyományos reklámlehetőségek mellett, folyamatosan növeljük a múzeum online jelenlétét is, hiszen a múzeum vendégeinek több mint a fele már az internetről tájékozódik a kiállításainkról, nyitva tartásunkról.

Hajdúszoboszló, 2026. március 12.

Nagy István
múzeumigazgató

